

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин та управління проєктами

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«Економіка фірми»

підготовки бакалаврів
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»
денної (очної) форми навчання

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «Економіка фірми» підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

Розробник: Скороход Ірина Святославівна, доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(підпис) (А. О. Бояр)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами, протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри:

(Бояр А. О.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	29 – Міжнародні відносини 292 – Міжнародні економічні відносини, ОПП «Міжнародний бізнес»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання – 2027-2028
		Семестр – 7-й
		Лекції – 32
ІНДЗ: є		Практичні (семінарські) – 28 год.
		Самостійна робота – 52 год.
		Консультації – 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання	Англійська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППІ: Скорих Ірина Святославівна

Науковий ступінь: доктор економічних наук

Вчене звання: професор кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами

Посада: професор кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами

Контактна інформація: iryna.skorohod@vnu.edu.ua, каб. 322, корпус А.
тел. +38 (050)6034650

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація курсу

Освітній компонент «Економіка фірми» спрямований на формування у студентів професійних компетентностей у сфері організації ефективного функціонування фірми, що супроводжується сукупністю економічних процесів на рівні фірми, пов'язаних із використанням різноманітних ресурсів для задоволення особистісних потреб та потреб споживачів. У рамках курсу студенти ознайомляться з основними аналітичними технологіями діагностики ефективності використання окремих видів ресурсів та сучасними методиками пошуку напрямів й резервів підвищення результативності діяльності фірми та забезпечення її розвитку. Особлива увага приділяється ресурсному забезпеченню функціонування фірми (персонал, виробничі фонди, нематеріальні ресурси та активи, обігові кошти, інвестиційні ресурси, техніко-технологічна база виробництва) та підвищенню

ефективності діяльності фірми. Додатково студенти вивчатимуть методи управління діяльністю фірми.

2. Пререквізити: «Мікро- та макроекономічні основи міжнародного бізнесу», «Міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини», «Економіка та ЗЕЗ України», «Митна справа», «Навчальна бізнес-практика» та ін.

3. Постреквізити: «Менеджмент та маркетинг у міжнародному бізнесі», «Регулювання та безпека міжнародного бізнесу», «Виробнича бізнес-практика».

4. Мета і завдання освітнього компонента

Основна **мета** освітнього компонента полягає у наданні здобувачам вищої освіти спеціальних знань і практичних навичок щодо особливостей організації та ефективного функціонування фірми, її ресурсного забезпечення та оцінки результатів фінансово-господарської діяльності. Основними **завданнями** курсу є засвоєння студентами теоретичних знань та практичних навичок в галузі підприємництва, особливостей функціонування та розвитку сучасних фірм, ознайомлення студентів з відповідними поняттями та категоріями обліку витрат виробництва, якості продукції, прибутків та збитків, поглиблене вивчення концепцій та наукове обґрунтування бізнес-процесів фірми.

5. Форми та методи навчання: інтерактивна лекція (вербальні та ілюстративно-демонстраційні методи: розповідь, пояснення, дискусія, презентація, демонстрація, запитання-відповідь, мозговий штурм), вебінар, аналіз ситуацій та розв'язання ситуаційних завдань, електронне тестування.

6. Результати навчання (компетентності)

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх

основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

ФК17. Здатність визначати напрямки регулювання та застосовувати методи оцінювання рівня економічної безпеки міжнародного бізнесу; аналізувати, оцінювати, розробляти і комунікувати тактичні і стратегічні схеми організації та ведення міжнародного бізнесу з урахуванням сильних і слабких сторін, можливостей і загроз.

ФК19. Здатність аналізувати структуру та особливості побудови міжнародної маркетингової політики підприємства, розуміти та реалізовувати різні форми міжнародного маркетингу, методи виходу на зовнішні ринки товарів та послуг; розуміти та використовувати інституційні та інформаційні інструменти та методи управління сучасною міжнародною компанією, включаючи фінансовий, HR, операційний, логістичний та інші види менеджменту.

ФК20. Здатність до пошуку, критичного оцінювання та обробки інформації з різних джерел у сфері міжнародного бізнесу; генерувати висновки, рекомендації та пропозиції, нові оригінальні ідеї щодо (ре)організації бізнесу, планування і моделювання бізнес-процесів та стратегічного (у т. ч. антикризового) менеджменту.

ФК21. Здатність ідентифікувати форми прояву об'єктивних економічних законів в окремих галузях та на підприємствах різних форм власності, використовувати традиційні і новітні методи організації підприємницької діяльності та управління ресурсами фірми, здійснювати оптимізацію економічних процесів на підприємстві, аналізувати й узагальнювати результати операційної, бухгалтерської, митно-брокерської та інвестиційної діяльності фірми, розробляти заходи з підвищення ефективності її роботи.

ПРН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

ПРН10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ПРН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

ПРН26. Обґрунтовано вибирати види та напрямки здійснення міжнародного бізнесу на основі розуміння економічних процесів в ринковому середовищі, приймати оперативні ситуаційні та стратегічні рішення щодо розвитку та безпеки міжнародного бізнесу; організовувати функціонування системи управління економічною безпекою міжнародного бізнесу.

ПРН27. Застосовувати загальнотеоретичні та прикладні знання про механізми та закономірності розвитку макроекономічних основ функціонування міжнародного бізнесу; здійснювати мікроекономічний аналіз попиту та пропозиції, вибору споживача та виробника на ринках досконалої та недосконалої конкуренції в умовах міжнародного бізнесу.

ПРН28. Використовувати набуті знання у галузі міжнародного менеджменту та маркетингу для самостійного аналізу світогосподарських процесів та прийняття на цій основі виважених управлінських рішень; аналізувати специфіку культури ведення міжнародного бізнесу в різних країнах; обирати шляхи виходу на міжнародні ринки; аналізувати міжнародні ринки та міжнародне економічне середовище; розробляти заходи з підвищення конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках.

ПРН30. Аналізувати торгово-економічні можливості фірми, визначати ринки та прогнозувати діяльність фірм на міжнародних ринках, використовувати на практиці знання у сфері фінансів, митної, банківської справи та страхування для розробки і реалізації плану розвитку фірми на основі інвестиційно-інноваційної моделі, аналізувати й узагальнювати результати операційної, бухгалтерської, фінансової та інвестиційної діяльності міжнародної компанії.

7. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (Сем.)	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Характеристика та ресурсне забезпечення функціонування фірми						
Тема 1. Фірма як суб'єкт господарювання	7	2	2	3	–	ДС/2
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	7	2	2	3	–	ДС/2
Тема 3. Структура та управління фірмою	7	2	2	3	–	ДС/2
Тема 4. Планування діяльності фірми	8	2	2	4	–	ДС,ДБ /3
Тема 5. Персонал підприємства	9	2	2	4	1	ДС,РЗ/2
Тема 6. Продуктивність і оплата праці	9	2	2	4	1	ДС,РЗ/2
Тема 7. Основний капітал підприємства	11	4	2	4	1	ДС,РЗ/3
Тема 8. Оборотний капітал та його структура	11	4	2	4	1	ДС,РЗ/2

Тема 9. Техніко-технологічна база і виробнича потужність фірми	9	2	2	4	1	ДС,РЗ/2
Разом за модулем 1	78	22	18	33	5	20
Змістовий модуль 2. Оцінка ефективності діяльності фірми						
Тема 10. Забезпечення якості продукції. Стандартизація і сертифікація продукції	9	2	2	4	1	ДС/2
Тема 11. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	9	2	2	4	1	ДС,РЗ/2
Тема 12. Інвестиційні ресурси фірми	8	2	2	4	–	ДС,РЗ/2
Тема 13. Інноваційна діяльність фірми	7	2	2	3	–	ДС/2
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності фірми	9	2	2	4	1	ДС,РЗ/2
Разом за модулем 2	42	10	10	19	3	10
Види підсумкових робіт:						
Модульна контрольна робота						МКР/60
Індивідуальне науково-дослідне завдання						ІНДЗ /10
Всього годин/Балів	120	32	28	52	8	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, РЗ – розв’язування задач, кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору, Т – тест, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі за погодженням із викладачем та деканом факультету. У випадку відсутності на заняттях з важливих причин, є можливість відпрацювання семінарів шляхом виконання завдань у письмовій формі та усне відпрацювання під час консультацій.

Політика щодо академічної доброчесності:

Навчання здійснюється з дотриманням норм Кодексу академічної доброчесності ВНУ (<http://surl.li/aagxg>). Списування під час поточного тестування заборонено (в тому числі з використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування та виконання практичних завдань під час занять.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Роботи, подані із запізненням без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливого балу за роботу). Перескладання тем семінарських занять або виконання завдань для поточного контролю відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Також здобувач освіти має право на визнання результатів навчання, отриманих у **формальній, неформальній та/або інформальній освіті** (<https://cutt.ly/9wPgvTK1>).

Максимальна кількість балів за вивчення курсу – 100, включаючи:

- до 30 балів за участь в обговореннях (семінари) (Модуль 1);
- до 10 балів за ІНДЗ (модуль 2);
- до 60 балів за модульну контрольну роботу (екзамен) (Модуль 3).

За участь в семінарському занятті (виступ, задавання питань, доповнення, коментування тощо) студент може отримати не більше, ніж відведена на це семінарське заняття кількість балів (див. таблицю вище).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Студентом виконується індивідуальне завдання, яке складається з двох частин, перша з яких присвячена написанню творчої роботи з визначеної тематики, друга – розв'язанню задач та кейсів.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань:

1. Активізація підприємницької діяльності в Україні.
2. Тенденції та проблеми розвитку малих підприємств в Україні.
3. Проблеми створення та функціонування спільних підприємств в Україні.
4. Державне регулювання діяльності підприємств: міжнародний та вітчизняний досвід.
5. Сучасні проблеми амортизаційної політики держави і підприємств різних форм власності.
6. Видова структура основних фондів, чинники та тенденції її динаміки на фірмах.
7. Тенденції розширеного відтворення основних фондів на підприємствах України.
8. Зарубіжний досвід оцінки «гудвілу» фірми.
9. Правовий захист нематеріальних ресурсів підприємств.
10. Патентування та ліцензування підприємницької діяльності та ресурсів фірми.
11. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів.
12. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях і сферах діяльності.
13. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу.
14. Обґрунтування оптимальної чисельності персоналу на підприємствах різних форм власності.
15. Резерви підвищення продуктивності праці та шляхи їх використання за сучасних умов господарювання.
16. Оцінка ділових якостей керівників і менеджерів фірми.
17. Особливості систем управління персоналом у фірмах окремих зарубіжних країн.
18. Необхідність і спрямованість корпоративної соціальної відповідальності підприємства.
19. Переваги та недоліки різних типів виробництва.
20. Стандартизація: вітчизняний та зарубіжний досвід.
21. Формування власних систем якості на підприємствах України.
22. Прогнозування собівартості нових виробів на етапі їх проектування.

23. Обґрунтування та вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України.
24. Доцільність використання систем управління витратами на вітчизняних підприємствах з урахуванням зарубіжного досвіду.
25. Обґрунтування доцільності використання різних методів прогнозування собівартості продукції.

VI. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є екзамен. Студент, який набрав більше 75 балів до іспиту, може погодитися на зарахування цих балів в якості підсумкової оцінки за курс (без здачі іспиту). Студенти, які набрали менше 75 балів або бажають підвищити підсумкову оцінку за курс, складають іспит у час, зазначений у розкладі екзаменаційної сесії. Іспит проходить у класичній формі з витягуванням білетів, у кожному з яких 3 питання. За кожне питання студент може одержати до 20 балів; за іспит у цілому – до 60 балів.

У випадку, якщо після іспиту здобувач освіти набрав менше, ніж 60 балів за курс, він перескладає іспит під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час першої здачі іспиту, анулюються, а бали за поточне оцінювання залишаються незмінними. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості – 60. Повторне складання іспиту допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету (див. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів ВНУ імені Лесі Українки – <http://surl.li/ddfha>).

Якщо студент не відвідував аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та отримати ту кількість балів, яка була визначена за пропущені теми, або виконати роботу письмово за вказівками, зазначеними у завданнях у програмі Teams. Необхідний мінімум для успішного проходження курсу – 60 балів (див. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань у ВНУ імені Лесі Українки – <http://surl.li/prwyvs>).

Питання для здачі іспиту:

1. Поняття фірми як організаційно відокремленої та економічно самостійної одиниці.
2. Напрямки діяльності фірм в умовах ринкових відносин.
3. Правові основи функціонування підприємства.
4. Форми добровільних об'єднань підприємств і організацій.
5. Поняття та види структури підприємства.
6. Механізм і функції управління підприємством.
7. Типи організаційних структур управління підприємством.
8. Сутність, завдання і принципи планування на підприємстві.
9. Фінансове планування.
10. Виробнича програма підприємства і показники оцінки обсягу продукції.
11. Планування маркетингової діяльності підприємства.

12. Бізнес-планування на підприємстві.
13. Сутність та організація стратегічного планування на підприємстві.
14. Поняття, класифікація та структура персоналу.
15. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві.
16. Управління персоналом підприємства.
17. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання.
18. Планування росту продуктивності праці.
19. Поняття, види та системи оплати праці.
20. Зміст та структура необоротних активів.
21. Оцінка основних засобів підприємства.
22. Спрацювання і амортизація необоротних матеріальних та нематеріальних активів.
23. Система показників ефективності використання основних засобів.
24. Сутність та структура оборотних активів.
25. Нормування оборотних активів підприємства.
26. Ефективність використання оборотних активів.
27. Сутність та класифікація витрат на виробництво і реалізацію продукції.
28. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт і послуг).
29. Зміст і методика розрахунку кошторису виробництва за окремими економічними елементами.
30. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання й калькуляційні одиниці.
31. Ціни на продукцію (послуги, роботи) підприємства.
32. Сутність, структура та функції інвестицій.
33. Класифікація інвестицій.
34. Сутність та класифікація фінансових інвестицій.
35. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційних проектів.
36. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства.
37. Система показників рентабельності діяльності підприємства.
38. Показники оцінки фінансово-економічного стану підприємства.
39. Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності фірми.
40. Змістова характеристика видів ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності. Система показників ефективності виробництва.

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є екзамен

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна література

1. Економіка підприємства: навчальний посібник / О. М.Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А.Садиков, О. С. Маковоз; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Харків: ХНУВС. 2017. 192 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1178>
2. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
3. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва] ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 380 с.
4. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л., проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 700 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021.pdf>
5. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

Додаткова література

6. Економіка підприємства: навчальний посібник / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”; [уклад.: Є. О. Балацький, О. М. Дутченко, Г. М. Шамота та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2014. 154 с.
7. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля», 2018. Т. 1. С. 432.
8. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля», 2018. Т. 2. С. 404.

9. Филюк Г.М. Економіка підприємства. Тренінг-курс: навч. посібник. Київ: Київський університет, 2017. 191 с.
10. Шваб Л.І. Економіка підприємства: підручник. Київ: Каравелла, 2015. 416 с.
11. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запихляк І.Б., Васирик І.І. Економіка підприємства: навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. 377 с.
12. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: НаУКМА, 2018. 304 с.
13. Економіка підприємства: підручник/ Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»; ред. Г. О. Швиданенко. - 4-е вид. переробл. і допов.. - К.: КНЕУ, 2009. 816 с.

Інформаційні ресурси

14. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.
16. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
17. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.
18. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua>.
19. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
20. Портал для підприємців. URL: <https://sme.gov.ua>.
21. Мережа бізнес-інформації. URL: <https://bin.ua>.